

No: 424 – Menş e Adı

AMASYA MİSKET ELMASI

Tescil Ettiren

AMASYA GIDA TARIM VE HAYVANCILIK İL MÜDÜRLÜĞÜ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 08.01.2016 tarihinden itibaren korunmak üzere 14.03.2019 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 424
Tescil Tarihi	: 14.03.2019
Başvuru No	: C2016/004
Başvuru Tarihi	: 08.01.2016
Coğrafi İşaretin Adı	: Amasya Misket Elması
Ürünün Adı	: Elma
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Tescil Ettirenin Adresi	: Kirazlıdere Mahallesi Tarım Sokak No:25 Merkez / AMASYA
Coğrafi Sınırı	: Amasya Merkez, Suluova, Merzifon, Gümüşhacıköy, Hamamözü, Taşova ve Göynücek ilçeleri
Kullanım Biçimi	: Amasya Misket Elması coğrafi işaretinin adı marka ile birlikte ürünün üzerinde kullanılabilir.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Hitit Üniversitesi Karadeniz Arkeolojisini Araştırma Merkezi tarafından yapılan kurtarma kazı çalışmalarında Amasya ili Merkez ilçesine bağlı Yavru köyünde; Roma Dönemi olarak tarihlendirilmiş arkeolojik elma ağacı figürlü mozaik taban döşemesine ulaşılmıştır. 2000 yıl öncesine ait olduğu tahmin edilen bu mozaik taban döşemesi üzerine elma ağacı figürünün işlenmiş olması ile Amasya ilinde elma yetiştiriciliğinin 2000 yıl öncesine dayanan bir geçmişinin olduğu tespit edilmiştir.

Amasya ilinin denizden yüksekliği 411,69 m ile 1150 m arasındadır. Çoğunlukla yamaç araziler olmak üzere düz eğimli, geçirgenliği iyi, toprak profili derin verimli ve besin maddelerince zengin olan topraklara sahiptir. Amasya, Karadeniz ve İç Anadolu iklimleri arasında bir geçiş özelliği taşır. Bu nedenle Amasya ili ekolojisi, değişken ve çeşitliliği olan bir yapıya sahiptir. Ekolojideki bu değişiklik ve çeşitlilik, tarım için çok sayıda alternatif ortaya çıkarmaktadır. Bu özelliklerden dolayı; gerek kültür bitkilerinde, gerekse florada çok değişik tür ve çeşitlerin yetişmesi mümkün olmaktadır. Yazları sıcak, kışları mutedil, yüksek yerlerde soğuk geçer. Sıcaklık alçak yerlerde -3,7° ile +36,1° arasındadır. Geçiş iklimi olması ve Amasya ilinden geçen Yeşilırmak Nehrinin oluşturduğu Yeşilırmak Vadisinin etkisinden kaynaklanan mikroklima özelliğinde iklim hüküm sürmektedir. Bu vadi Amasya ilinde boğaz esintisi meydana getirmekte, bu durum da Amasya Misket Elmasının kendine has koku ve aroma gibi özelliklerinin oluşmasında önemli rol oynamaktadır.

Amasya Misket Elması; *Rosaceae* familyasının, *Malus* cinsinin, *Malus domestica* türü içerisinde yer almaktadır. Amasya Misket Elmasının çiçeği yapraklarla birlikte açar. Beyaz olan çiçekler genellikle ilk açtığında açık pembe. 2,5-3,5 cm çapında 5 taç yapraklıdır. Çekirdekleri parlak kahverengi ve dolgundur. Çekirdek evi sayısı beş adet olup yıldız şeklindedir.

Çıtır, ince kabuklu, beyaz etli, sulu ve hoş kokulu Amasya Misket Elması, Amasya ili dışındaki diğer iklim koşullarında yetiştirildiğinde bu özelliklerin aynısını göstermemektedir. Amasya Misket Elması görsel olarak bakıldığında rengindeki parlaklıktan dolayı (iklim özelliklerinden kaynaklanan) ve kendine has olan güzel kokusu ile ayırt edilebilir.

Amasya Misket Elmasının meyveleri orta büyüklükte, karın tarafı genişçe, kabuğu ince, sert, mumlu, güneş gören kısımlar koyu-parlak, diğer kısımlar açık kırmızı ve yer yer parlak yeşil zemin rengi gözükmemektedir. Meyve eti hafif yeşilimtrak-beyaz, tatlı, sulu, gevrek dokuludur. Eylül ayının ikinci yarısında veya Ekim ayı başında toplanan meyveler iyi muhafaza koşullarında Mayıs ayına kadar dayanabilmektedir. Lezzet açısından genetik yapı yani çeşit özelliği yanında yetiştirme koşulları da çok önemlidir. Yani toprak yapısı, sulama durumu, gübreleme, gece gündüz sıcaklık farkı, güneşlenme durumu vs. bunlar meyve ya da sebzenin kuru madde içeriğini yani şeker ve benzeri maddelerin yoğunluğunu artırarak lezzetin iyileşmesinde önemli katkıda bulunurlar. Bu açıdan, Amasya ilinin iklim özelliklerinin de etkisiyle, kendine has kuvvetli mis kokusu ve aroması vardır. Kabuğunun ince olması, tatlı ve sulu olması nedeniyle iyi bir yeme kalitesine sahiptir.

Elmanın kurutulması yeni ürünlerin elde edilmesi, elma üretiminden / işlenmesinden sağlanacak geliri artırarak elmanın yıl boyunca tüketilmesine imkân sağlamaktadır. Amasya Misket Elmasının ortalama ilk (dilimleme aşamasında) nem içeriği 85,7 (yp) olarak görülmüş olup; taze ve kurutulmuş elmaların şeker içeriklerinin bir göstergesi olarak suda çözünür kuru madde (SÇKM) oranları arasında yaklaşık 6-8 kat farklılık olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, kurutulmuş elmaların suda çözünür madde içeriği, taze örneklerle göre çok yükselirken; %2 lik

sitrik asit çözeltilisine bandırma işlemi ise asit değerini artırarak kurutulmuş elma dilimlerinin daha ekşi (mayhoş) tat vermelerini sağlamıştır.

Amasya Misket Elması, soğuk hava deposunda saklandığı takdirde fazla neme ihtiyaç duymaz. Amasya Misket Elmaları soğuk hava depolarında farklı elmalarla aynı odalara konulmayıp, Amasya Misket Elması odaları hazırlanır. Ayrıca çiftçiler, Amasya Misket Elmalarını kendi koşullarında evlerinin alt katlarında kara depo diye adlandırılan yerlerde saklarlar. Amasya Misket Elması yapısında bulunan maddeler sayesinde dışını yani kabuk kısmını yağlandırarak mumsu bir tabaka oluşturarak kendi depo ömrünün uzamasını sağlar. Bu da raf ömrü yönünden üreticilere ve satıcılara avantaj sağlamaktadır.

Amasya Misket Elması, ılıman iklim meyvesidir. Kış dinlenmesi sırasında odunsu kısımlar -40°C 'ye kadar, açmış çiçekler $-2,2^{\circ}\text{C}$, $-2,3^{\circ}\text{C}$ ve küçük meyveler $-1,1^{\circ}\text{C}$, $-2,2^{\circ}\text{C}$ ' ye kadar dayanır. Amasya Misket Elması yüksek sıcaklıklardan hoşlanmaz. Sıcaklıklar $+40^{\circ}\text{C}$ üzerine çıktığı zaman büyüme durur ve daha yüksek sıcaklıklarda zararlar görülmeye başlar.

Amasya ili, Karadeniz ve İç Anadolu iklimi arasında geçiş özelliği taşır. Yazları sıcak, kışları mutedil, yüksek yerlerde soğuk geçer. Sıcaklık alçak yerlerde $-3,7^{\circ}\text{C}$ ile $+36,1^{\circ}\text{C}$ arasında değişmektedir. Dolayısıyla Amasya Misket Elması yetiştiriciliği açısından Amasya ili sıcaklık değerleri uygun koşulları taşımaktadır.

Amasya'da tam çiçeklenmenin oluşması nedeniyle son beş yılın ağaç başı ortalama verimi $92,4\text{ kg}$ iken, Türkiye'de Amasya Misket Elması benzeri (Kaşel37, Kaşel41 v.b) elma çeşitlerinin ağaç başı ortalama verimi $49,6\text{ kg}$ 'dır.

Amasya Misket Elması kış dinlenmesine (soğuklama) yüksek derecede ihtiyaç duyar. Soğuklamasını gidermemiş ağaçlarda yaprak gözleri sürmez ve ağaç çıplak kalır. Ülkemizde yetiştiriciliği yapılan çeşitlerin soğuklama isteği $400-2600$ saat aralığında değişmekte olup, Amasya Misket Elmasının soğuklama isteği 2536 saattir. Amasya ilinin son 45 yılın (1970-2014) soğuklama süresi ortalaması 2526 saattir. Dolayısıyla soğuklama isteği bakımından Amasya ili iklimi oldukça uygun şartlara sahiptir.

Amasya Misket Elması düzenli verim ve kalite açısından sulama olanakları zayıf yöreler için üretim sezonu içerisinde düzenli olarak dağılmış yıllık toplam $400-600\text{ mm}$ yağışa ihtiyaç duymaktadır. Amasya ili yağışı değişiklik göstermekle birlikte, 1961-2016 yılları arasında ortalama yağış miktarı $460,1\text{ mm}$ 'dir.

Amasya ili iklim özelliklerine bağlı olarak, Amasya Misket Elmasında 15 Eylül-30 Ekim tarihleri meyvede renk ve sertliğin belirginleştiği dönemdir. Bu faktörler üzerine, çiğ düşen gün sayısı etkilidir. O tarihlerde Amasya ilinde çiğ düşen gün sayısı ortalama $7,26$ gündür. Amasya Misket Elmasına çiğ düşüp ardından da güneş ışığı alması sonucu parlak kırmızı rengini almakta ve bu da hem istenilen bir özelliktir, hem de Amasya Misket Elmasının ayırt edici özelliklerinden biridir.

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Çiğ Gün Sayısı	1,05	1,15	2,46	3,57	3,44	2,46	2,22	3,05	<u>6,41</u>	<u>8,12</u>	4,61	1,80	40,34

Eğridir Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'ne Amasya ili Merkez, Taşova, Suluova ve Hamamözü ilçelerinde bulunan elma bahçelerinden toplanan Amasya Misket Elmaları analiz yapılmak üzere gönderilmiştir.

Amasya Misket Elmasının Özellikleri

<u>Özellik</u>		<u>Aralık</u>	
Meyvenin Rengi	Meyvenin Yeşil Rengi	<u>L</u>	60 - 80
		<u>a</u>	(-15) - (-17)
		<u>b</u>	40 - 42
		<u>C</u>	43 - 45
		<u>h°</u>	108 - 114
	Meyvenin Kırmızı Rengi	<u>L</u>	46 - 52
		<u>a</u>	28 - 34
		<u>b</u>	24 - 26
		<u>C</u>	38 - 44
		<u>h°</u>	26 - 42
Meyve Ağırlığı (g)		100 - 165	
Meyve Eti Sertliği (N)		65 - 75	
Meyve Eni (mm)		60 - 74	
Meyve Boyu (mm)		54 - 66	
Kırmızılık Oranı (%)		30 - 50	
Meyve Hacmi (ml)		110 - 190	
Çekirdek Evi (mm)		20 - 25	
Çekirdek Sayısı		4 - 6	
SÇKM (Brix) (%)		10-14	
Özgül Ağırlığı (g/ml)		0,85-090	
TEA (g/100ml malik asit)		0,200-0,240	
pH		3-5	

Üretim Metodu:

Amasya Misket Elması, Amasya ilinde 411-1150 metre rakımlar arasında değişen aralıklarda yetiştiriciliği yapılan ince kabuklu, hoş kokulu, gevrek bir elma çeşididir. Amasya ilinin simgesi olan bu elma genellikle çöğür anaçlar ya da MM111, MM106 elma anaçları üzerine aşılanan, Amasya ilinde Amasya Misket Elması olarak tanınan elma ağaçlarından alınan kalemlerle yapılan aşından elde edilmekte olup, aşı için alınan kalemler sertifikalı ağaçlardan alındığından sertifikalıdır. Klasik ağaçlar için dikim mesafesi daha fazla olurken, yarı bodurlarda daha azdır. Dikim mesafeleri genelde 8X8 veya 10X10 olacak şekilde bahçe tesis edilmektedir. Fakat klon anaçların hızla yaygınlaşmasıyla yarı bodur anaçlarla kurulmuş bahçeler de mevcuttur. Klon anaçlı bahçeler 5X4 sıra arası ve sıra üzeri mesafeye göre kurulmaktadır.

Genellikle çöğür anaç üzerine aşılı fidanlarla kurulan elma bahçeleri yaklaşık olarak 7-8 yaşlarında meyve vermeye başlar ve ekonomik ömürleri 35-50 yıl arasındadır. Periyodisite gösteren Amasya Misket Elması dikim mesafesinden de anlaşılacağı üzere uzun ve yayvan bir ağaç habitusuna sahiptir. Diğer elma çeşitlerine göre hastalık ve zararlılara daha dayanıklıdır ve ekim aylarında hasat edilen geççi bir çeşittir.

Meyve rengi bahçelerin yer ve yönüne bağlı olarak, çiğ düşmesi ve ışıklanma süresine göre değişiklik göstermektedir. Fakat genellikle ağacın dış yüzeyinde bulunan elmalar kızarıp al bir renk alırken ağacın iç tarafındakiler yeşil kalır. Verim vermediği yıl ağaçlar genç ise verim budaması, eğer ağaçlar yaşlı ise gençleştirme budaması yapılırken, verim yılında ürünleri oluşturan gözlere zarar verebileceği için derin budamadan kaçılmaktadır. Ekonomik ömrünü tamamlamış ağaçların ana dallarına derin budama yapılmakta ve 2 yıl içinde ağaç gençleşerek aynı habitusa ulaşmaktadır.

Meyve sapı kısa olan Amasya Misket Elması yıldız şeklinde beşli çekirdek evinden oluşan ve her çekirdek evinde ikişerli tohumu olan generatif bir yapıya sahiptir. Tozlayıcı olarak Golden Delicius kullanılır. Fakat eski bahçelerde tozlayıcı bulunmamaktadır. Meyve gözünden beşli veya altılı meyve çıkarır ve kendi kendine (hiçbir müdahale olmaksızın) bunların yarısını döker. Bu sebeple meyve seyreltme işlemi yapılmamaktadır.

Denetleme:

Denetim mercii, Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü koordinasyonunda Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünden 2 uzman ve Amasya Ziraat Odası Başkanlığından 1 uzman olmak üzere 3 kişiden oluşur.

Denetim mercii; Amasya Misket Elmasının, üretim, depolama, pazarlama ve satış dâhil olmak üzere sürecin tüm evrelerini denetler. Denetlemeler, çiçeklenme (20-30 Nisan), gelişim (20-30 Temmuz) ve hasat (10-30 Ekim) dönemlerinde olmak üzere yılda en az 1 defa yapılacaktır. Yapılan denetlemeler Amasya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü tarafından raporlanarak Türk Patent ve Marka Kurumuna her yıl gönderilir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.